

SISTEMSKO KNJIŽNIČARSTVO 2022.

Platforme knjižničnih usluga

6. otvorena konferencija korisnika Integriranoga knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te knjižnica iz sustava znanosti i visokoga obrazovanja Republike Hrvatske

16. prosinca 2022.
hibridna konferencija

KNJIGA SAŽETAKA

Sistemsko knjižničarstvo 2022.

Platforme knjižničnih usluga

16. prosinca 2022.

KNJIGA SAŽETAKA

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Zagreb, 2022.

Nakladnik:

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Za nakladnika:

prof. dr. sc. Ivanka Stričević

Urednica:

dr. sc. Dijana Machala

Idejno oblikovanje naslovnice:

Goran Hasanec

Tisk i oblikovanje sloga:

Studio Moderna, Zagreb

ISBN 978-953-500-192-8

Sadržaj publikacije dostupan je

pod Creative Commons licencom (CC BY 3.0 HR)

Organizator skupa

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Predsjednica Programskog i Organizacijskog odbora

dr. sc. Dijana Machala

Organizacijski odbor

prof. dr. sc. Ivanka Stričević

dr. sc. Dijana Machala

Tanja Buzina, prof.

dr. sc. Marko Orešković

Maja Veić Božulić, prof.

Maja Priselac, dipl. novinar

Programski odbor

dr. sc. Dijana Machala, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Tanja Buzina, prof., Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

dr. sc. Ana Vukadin, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

dr. sc. Lobel Machala, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

dr. sc. Vesna Golubović, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

dr. sc. Marko Orešković, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

dr. sc. Tamara Krajna, Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu

dr. sc. Helena Markulin, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

mr. sc. Tomislav Murati, Hrvatsko katoličko sveučilište

Višnja Novosel, prof., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Marijana Glavica, sistemski knjižničar, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Branka Marijanović, prof., Fakultet elektrotehnike i računarstva, Sveučilište u Zagrebu

Stručni skup „Sistemsко knjižničarstvo 2022.: Platforme knjižničnih usluga“ organizira se u okviru 6. godišnje otvorene konferencije korisnika *Integriranog knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske*

Projekt Sistemsко knjižničarstvo 2022. sufinanciran je sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVODNIK / **7**

PROGRAM / **11**

POZVANA IZLAGANJA / **15**

TEMATSKI BLOK I / **27**

TEMATSKI BLOK II / **35**

UVODNIK

Stručni skup **Sistemsko knjižničarstvo 2022.: Platforme knjižničnih usluga** održava se 16. prosinca 2022. u okviru 6. otvorene konferencije korisnika Integrisanoga knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske. Konferencija se održava u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kao hibridna konferencija.

Cilj konferencije **Sistemsko knjižničarstvo** je potaknuti stručnu raspravu, otvoriti pitanja te ponuditi odgovore o značaju i ulozi knjižnica te baštinskih ustanova u segmentu razvijatka digitalnog društva, digitalne znanosti, kao i o njihovom doprinosu izgradnji digitalne infrastrukture te digitalizaciji nacionalnog kulturnog i kreativnog područja. Konferencija **Sistemsko knjižničarstvo** bavi se temama u području razvijatka i primjene informacijskih sustava te segmentom digitalne transformacije knjižnica i baštinskih ustanova. Konferencija naglašava važnost primjene interdisciplinarnog pristupa obradi tema iz područja razvoja informacijskih sustava, upravljanja znanjem, razvojem i primjenom informacijskih sustava u kontekstu baštinskih ustanova. Cilj konferencije je usvajanje novih znanja i ideja, razmjena mišljenja i iskustava te prezentacija znanstvenih i stručnih istraživačkih projekata i programa, održavanje radionica i prezentacija programa i usluga iz područja primjene informacijskih sustava i procesa digitalne transformacije u segmentu baštinskih ustanova. Konferencija je namijenjena podjednako stručnjacima praktičarima, ali i znanstvenicima iz područja knjižnične znanosti, informacijskih i komunikacijskih znanosti, informatike te drugih znanstvenih polja, a posebno se vrednuje interdisciplinarni pristup obradi tema te međudisciplinarna suradnja među predavačima.

Tema ovogodišnje konferencije pod nazivom **Platforme knjižničnih usluga** aktualizira pitanja razvijatka i primjene narednih generacija integriranih knjižničnih sustava, tranzicije knjižničnih poslovanja i usluga u oblak, pitanja u području interoperabilnosti informacijskih sustava, primjene bibliografskih standarda, umrežavanja knjižnica i povezivanja informacijskih sustava, razvojnih aspekata formata za obradu znanja,

objave povezanih podataka, razvoja metapodatkovnih standarda i ontologija, razvoja i primjene semantičke infrastrukture te ponovne uporabe podataka.

Teme stručnog skupa podijeljene su na četiri tematske cjeline:

Platforme knjižničnih usluga: objedinjeno pretraživanje tiskane, elektroničke i digitalne građe, značajke naredne generacije integriranih knjižničnih sustava, servisi otkrivanja informacija (discovery service), digitalni repozitoriji, API, distribuirani informacijski sustavi, tehnologija ulančanih blokova, web3

Razvoj formata: razvoj i ažuriranje formata, prevođenje metapodataka (metadata crossover), konverzija, povezani podatci, sheme metapodataka, razvoj i primjena ontologija, interoperabilnost, BIBFRAME

Povezivanje, razmjena, dijeljenje i ponovna uporaba podataka: podatkovna pismenost, veliki podatci, istraživački podatci, povezani podatci, otvoreni podatci, digitalna analiza, vizualizacija podataka, strojno učenje, suradnja u području digitalne humanistike

Digitalna transformacija: sistemsко knjižničarstvo, uklopljeno knjižničarstvo, proširena i virtualna stvarnost (AV & VR), Internet stvari (IoT)

Ovogodišnja konferencija sadrži ukupno devet izlaganja, a program je podijeljen u tri tematske cjeline. Prva tematska cjelina donosi tri pozvana izlaganja u kojima će vrsni domaći znanstvenici i stručnjaci pružaju uvid u normativni i strateški okvir koji je važan za pitanje digitalne transformacije baštinskog sektora te predstavljaju informacije o pripremnim aktivnostima projekta u okviru reforme u području Digitalne preobrazbe visokog obrazovanja iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti. Nakon pozvanih izlaganja slijede dva tematska bloka s ukupno šest izlaganja koja imaju za cilj predstaviti redovne i razvojne aktivnosti Integriranoga knjižničnog sustava NSK te informirati o novim uslugama i funkcionalnim unaprjeđenjima samog sustava.

Konferencija **Sistemsko knjižničarstvo** prepoznaje se kao jedinstveni stručni skup u području knjižnično-informacijske znanosti u Hrvatskoj koji je svojim tematskim obuhvatom u cijelosti posvećen pitanjima sistemskog knjižničarstva, a želja nam je održati multidisciplinarni pristup znanstvenim promišljanjima te stručnim prikazima u području automatizacije, informatizacije te digitalne transformacije knjižnica i drugih baštinskih institucija koja baštine zabilježeno znanje.

Konferenciju organizira Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u suradnji s vanjskim stručnjacima u okviru Programskog odbora. Projekt Sistemsko knjižničarstvo 2022. sufinanciran je sredstvima Ministarstva kulture i medija.

dr. sc. Dijana Machala, knjižničarska savjetnica
predsjednica Programskog odbora

Sistemsko knjižničarstvo 2022.

6. godišnja otvorena konferencija korisnika Integriranog knjižničnog sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te knjižnica iz sustava znanosti i visokoga obrazovanja

Platforme knjižničnih usluga
hibridna konferencija

Program

16. prosinca 2022.

9:30 – 10:00 REGISTRACIJA SUDIONIKA

10:00 – 10:30 POZDRAVNI GOVORI

10:30 – 12:00 POZVANA IZLAGANJA

10:30 – 11:00 **dr. sc. Aleksandra Uzelac**
Vrednovanje digitalne transformacije kulturnog sektora - iskustva iz EU-a i Hrvatske

11:00 – 11:30 **prof. dr. sc. Radovan Vrana**
Web3 – čitaj, piši, posjeduj

11:30 – 12:00 **Jasminka Maravić**
Projekt e-Sveučilišta

12:00 – 12:30 PAUZA

12:30 – 13:15 TEMATSKI BLOK I

12:30 – 12:45 **dr. sc. Dijana Machala**
Platforme knjižničnih usluga u svjetlu digitalne transformacije knjižnica

12:45 – 13:00 **Igor Baj, Jelena Šančić, Maja Veić Božulić**
Suvremeno susreće pristupačno: sustav RapidILL u međuknjižničnoj posudbi NSK

13:00 - 13:15 **Igor Baj, Maja Veić Božulić**

Iz kune u euro: od analitičkog pristupa podacima do sistemskih prilagodbi u integriranom knjižničnom sustavu

13:15 - 14:00 TEMATSKI BLOK II

13:15 - 13:30 **Suzana Dimovski, Anita Katulić, Marina Zorić**

Predmetni sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u razmjeni podataka u knjižničnom okružju

13:30 - 13:45 **Ana Knežević Cerovski, Petra Pancirov**

Pravilnik KAM u normativnoj bazi NSK na primjeru entiteta osobe i obitelji

13:45 - 14:00 **Dorja Mučnjak, mr. sc. Ivo Tokić**

Gdje nas vode veliki podaci u knjižnicama?

Systems Librarianship 2022

6th Annual Open Croatian Aleph User Conference

Library services platforms

Hybrid conference

Programme

16 December, 2022

9:30 - 10:00 REGISTRATION

10:00 - 10:30 WELCOME SPEECHES

10:30 - 12:00 INVITED SPEAKERS

10:30 - 11:00 **Aleksandra Uzelac, Ph.D**

Evaluating Digital Transformation of the Cultural Sector – the EU's and Croatia's experience

11:00 - 11:30 **Radovan Vrana, Ph.D**

Web3 – Read, Write, Own

11:30 - 12:00 **Jasminka Maravić**

Project e-Universities

12:00 - 12:30 COFFEE BREAK

12:30 - 13:15 SESSION I

12:30 - 12:45 **Dijana Machala, Ph.D**

Library Services Platforms in the Light of Digital Transformation of Libraries

12:45 - 13:00 **Igor Baj, Jelena Šančić, Maja Veić Božulić**

Contemporary Meets Accessible: the RapidILL System at NSK Interlibrary Loan

13:00 - 13:15 **Igor Baj, Maja Veić Božulić**

From Kuna to Euro: from Analytical Data Approach
to Integrated Library System Adaptations

13:15 - 14:00 SESSION II

13:15 - 13:30 **Suzana Dimovski, Anita Katulić, Marina Zorić**

National and University Library in Zagreb Subject
Headings System in Library Data Exchange

13:30 - 13:45 **Ana Knežević Cerovski, Petra Pancirov**

The Regulations KAM in NUL Authority File on Example of Entity of Person and Family

13:45 - 14:00 **Dorja Mučnjak, Ivo Tokić, MBA**

Big Data in Libraries – Where to Go?

Vrednovanje digitalne transformacije kulturnog sektora – iskustva iz EU-a i Hrvatske

Evaluating Digital Transformation of the Cultural Sector – the EU's and Croatia's experience

dr. sc. Aleksandra Uzelac¹, Barbara Lovrinić Higgins²

^{1,2} Institut za razvoj i međunarodne odnose
Ulica Farkaša Vukotinovića 2, Zagreb

¹ auzelac@irmo.hr, ² barbara@irmo.hr

Sažetak

Posljednjih nekoliko godina Europska unija (EU) daje preporuku državama članicama i baštinskim institucijama da zauzmu *holistički pristup* pri planiranju digitalizacije. To znači uzeti u obzir svrhu digitalizacije, skupine korisnika, formate, kvalitetu digitalizacije, pohranu, te planirati kontinuirano održavanje, kao i finansijske i kadrovske resurse. Cilj je raditi na izgradnji kapaciteta za digitalizaciju kako bi se stvorila jedinstvena paneuropska inovativna Infrastruktura za digitalnu kulturnu baštinu. „Podatkovni prostor za kulturnu baštinu“ (*Data Space for Cultural Heritage*) nova je infrastruktura za europsku baštinu koja je dizajnirana kao održivi ekosustav. Suverenitet podataka jedan je od ključnih pojmove ovog ekosustava, za razliku od platformizacije gdje su svi podaci koncentrirani i u rukama su privatnih tvrtki čiji je interes iskorištavanje podataka u komercijalne svrhe.

U skladu s naporima EU-a, u Hrvatskoj se projektom „e-Kultura – digitalizacija kulturne baštine“ želi omogućiti jedinstven pristup digitalnoj kulturnoj baštini u Hrvatskoj. Cilj projekta e-Kultura jačanje je infrastrukture potrebne za digitalizaciju te primjena standarda i sustava koji osiguravaju interoperabilnost i dugoročnu održivost. Obje inicijative (na razini EU-a i Hrvatske) su ambiciozne. Očekuje se da će visokokvalitetni sadržaj digitalne baštine poboljšati suradnju i partnerstvo sa stručnjacima za digitalnu kulturnu baštinu, te mrežom partnera koji se bave podacima i razvijaju agregatore. No, ne samo to – očekuje se stvaranje nove vrijednosti digitalne transformacije sektora, olakšanje ponovne uporabe digitalnih resursa, te poticanje kreativnosti u različitim sektorima koje posljedično donose vrijednost za gospodarstvo i društvo u cjelini.

Postavlja se pritom pitanje koja je uopće vrijednost digitalnih resursa i kako mjeriti utjecaj digitalne kulturne baštine? Što digitalizirati, a što ne? U kontekstu transformativne moći digitalne kulturne baštine, fokus je na mjerenu promjene i vrednovanju vrijednosti te promjene. S jedne strane, jasno je da, pružajući nova iskustva korisnicima, baštinske institucije stvaraju nove vrijednosti oko svojih digitalnih zbirki. S druge strane, nije lako utvrditi vrijednost samog procesa digitalnog angažmana korisnika, a nije lako ni izmjeriti vrijednost određene digitalne aktivnosti. Ipak, neki alati za mjerjenje postoje koje ćemo predstaviti u izlaganju zajedno s konkretnim primjerima procjene utjecaja i evaluacije digitalne kulturne baštine kako bismo obratili pozornost na važnost vrednovanja digitalne transformacije u okviru politika EU-a, ali i u samoj praksi.

Abstract

In the recent years, the EU has been providing its members and heritage institutions a recommendation to take a *holistic approach* in planning digitization. Meaning, to consider the purpose of digitization, user groups, formats, quality of digitization, storage, and to plan for continuous maintenance, as well as financial and personnel resources. The goal is to work on building capacities for digitization in order to create a unique Pan-European innovative Infrastructure for digital cultural heritage. "Data Space for Cultural Heritage" is a new infrastructure for European heritage designed as a *sustainable ecosystem*. Data sovereignty is one of the key concepts of this ecosystem, as opposed to platformization where all data is concentrated and in the hands of private companies whose interest is exploitation of data for commercial purposes.

In line with the EU efforts, a project "e-Culture – digitization of cultural heritage", which aims to provide a unique access to digital cultural heritage in Croatia, has been implemented. The goal of the e-Culture project is to strengthen the infrastructure needed for digitization and implementation of standards and systems that ensure interoperability and long term sustainability. Both initiatives (at the level of the EU and Croatia) are striving high. High quality digital heritage content is expected to enhance cooperation and partnership with digital cultural heritage experts, and a network of partners dealing with data and developing aggregators. Not only that - it is expected that a new value of the digital transformation of the sector will be created, a reuse of digital resources will be enabled, and creativity

in different sectors will be encouraged, which will consequently add value to the economy and society as a whole.

Some questions arise, what is the value of digital resources and how do we measure the impact of digital cultural heritage? What do we digitize and what do we not? Within the context of the transformative power of the digital cultural heritage, the focus is on measuring change and evaluating the value of that change. On one hand, it is clear that, by providing new experiences to users, heritage institutions are creating new values around their digital collections. On the other hand, it is not easy to determine the value of the users' digital engagement process itself, and it is not easy to measure the value of a specific digital activity either. However, there are some measurement tools available that we will present in the presentation together with specific examples of impact assessment and evaluation of digital cultural heritage in order to bring attention to the importance of evaluating digital transformation within the framework of EU policies, as well as in practice.

Biografija autora

Dr. sc. Aleksandra Uzelac, znanstvena savjetnica, predstojnica je Odjela za kulturu i komunikacije Instituta za razvoj i međunarodne odnose. Ima više od 25 godina profesionalnog iskustva u međunarodnim projektima u području kulturnih istraživanja na temama kulturne politike, kulturnog razvoja, digitalne kulture, međunarodne kulturne suradnje i mreža.

Istraživački interesi uključuju digitalnu kulturu, umreženo društvo i održivi kulturni razvoj. Rezultati njezinih dosadašnjih istraživanja objavljeni su u znanstvenim publikacijama u Hrvatskoj i Europi. Aktivna je članica različitih ekspertnih skupina u području kulturnih politika i digitalne kulture.

Svojom je istraživačkom ekspertizom pridonijela brojnim projektima i studijama Vijeća Europe, Europske komisije i Europskog parlamenta te je koordinirala ili sudjelovala u brojnim istraživačkim europskim projektima.

Barbara Lovrinić Higgins je asistentica na Odjelu za kulturu i komunikacije Instituta za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) u Zagrebu i doktorandica na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu u području

kulturnih politika. Završila je poslijediplomski interdisciplinarni studij diplomacije i međunarodnih odnosa Sveučilišta u Zagrebu (2019.) i francuski jezik i književnost te muzeologiju i upravljanje baštinom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (2013.) Kao dio IRMO tima, sudjelovala je na međunarodnim znanstvenim projektima – Jean Monnet projekti: CULPOL (2016 – 2018); EULEAD (2018 – 2019); OBZOR 2020 projekt: SoPHIA (2020 – 2021). Njeni znanstveni interesi uključuju kulturnu diplomaciju, digitalnu kulturu i upravljanje baštinom.

Web3 - čitaj, piši, posjeduj

Web 3 – Read, Write, Own

prof. dr. sc. Radovan Vrana

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, Zagreb

rvrana@ffzg.hr

Sažetak

U izlaganju će biti predstavljen koncept Weba3 i njegov mogući učinak na društvo, a time i na knjižnice.

Ključne riječi: Web3, društvo, knjižnice

Abstract

This presentation will introduce the concept of Web3 and its influence on the society in general and on libraries.

Keywords: Web3, society, libraries

Biografija autora

Prof. dr. sc. Radovan Vrana, redoviti profesor na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je informatologiju i engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a 1999. godine magistrirao je u području društvenih znanosti na temu digitalnih knjižnica. Stupanj doktora znanost stekao je 2003. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje i danas radi u zvanju redovitog profesora. Njegovi znanstveni interesi uključuju: digitalne knjižnice, digitalne repozitorije, istraživačke podatke, studije korisnika, znanstvenu komunikaciju, upravljanje knjižnicama te primjenu internetskih tehnologija u knjižnicama.

Projekt e-Sveučilišta

Project e-Universities

Jasminka Maravić

Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNET

Josipa Marohnića 5, Zagreb

jasminka.maravic@carnet.hr

Sažetak

Uvod

Projekt e-Sveučilišta, koji koordinira Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET, provodi se s ciljem digitalne preobrazbe visokoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Opći cilj projekta e-Sveučilišta jest unaprjeđenje kvalitete i dostupnosti sustava visokoškolskog obrazovanja, osnaživanjem fleksibilnosti i inovativnosti javnih visokih učilišta kroz podršku ulaganjima u digitalnu nastavnu infrastrukturu (CARNET, 2022).

Ciljevi i koncept projekta

Specifični ciljevi projekta su ulaganje u mrežnu i računalnu infrastrukturu, računalnu opremu i povezane servise, aktivnosti kibernetičke sigurnosti, unaprjeđenje postojećeg informatičkog sustava i povezivanje evidencija, edukacijsku podršku i obrazovne programe osnaživanja kompetencija nastavnog osoblja za učenje i poučavanje u digitalnom okruženju podršku i profesionalni razvoj stručnog osoblja.

Koncept projekta temelji se na konceptu digitalne zrelosti obrazovnih ustanova i sustavnom razvoju upravljačkih kompetencija vodstva ustanova, kompetencija nastavnog osoblja za svrshishodnu primjenu digitalnih tehnologija, jačanju digitalne kulture te osiguranje infrastrukturnih pretpostavki.

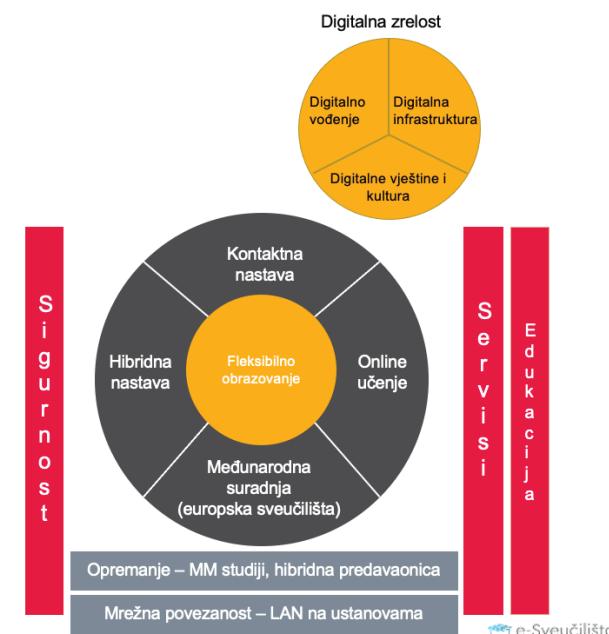
Digitalna zrelost visokoškolskih ustanova razvijat će se kroz sljedeće aktivnosti:

1. Unaprjeđenje mrežne infrastrukture

Ova aktivnost obuhvatit će projektiranje, izvođenje i implementacija pasivnog i aktivnog djela lokalne računalne mreže lokacija sastavnica visokih učilišta te nadogradnju pristupne mreže lokacija kao i okosnice CARNET mreže u svrhu povezivanja visokih učilišta u RH i pružanja naprednih mrežnih servisa.

2. Opremanje visokoškolskih ustanova i osiguranje servisa

Ustanove će biti opremanje hibridnim i multimedijskim predavaonica, projekcijskim zaslonima, interaktivnim zaslonima, audio ozvučenjima, audio-vizualna i konferencijska oprema koja može podržati korištenje digitalnih izvora tijekom predavanja te oprema koja se može koristiti za snimanje predavanja uživo i hibridne nastave. Osim podrške za unaprjeđenje nastavnih procesa, projektom će biti razvijeni i sustavi evidencija kao podrška poslovnim procesima.

Slika1. Koncept projekta e-Sveučilišta

3. Unaprjeđenje kibernetičke sigurnosti

Ova aktivnost obuhvaća razvoj metodologije za sigurniju organizaciju lokalnih mreža ustanove, pristup informacijskom sustavu ustanove, upravljanje servisima i infrastrukturom te uspostavu sigurnosnog nadzora lokalne mreže ustanove.

4. Edukacija i podrška

Aktivnost edukacije i podrške obuhvatit će razvoj obrazovnog kurikuluma i provedbu obrazovanja zaposlenika visokoškolskih ustanova. Glavni cilj obrazovnih aktivnosti je jačanje digitalnih kompetencija temeljen na Europskom okviru za razvoj digitalnih kompetencija obrazovatelja¹ i drugim referentnim okvirima.

Program će biti modularan i fleksibilan za polaznike koji će moći odabratи sadržaje važne za vlastiti napredak. Valja napomenuti da će programom biti obuhvaćeni sadržaji važni za cijeloživotno obrazovanje knjižničara. Programom će se obuhvatiti teme poput razvoja digitalnih sadržaja, objava i arhiviranje sadržaja, upotreba repozitorija digitalnih sadržaja te primjena otvorenog licenciranja korištenjem Creative Commons licencija i drugih tema vezanih uz primjenu digitalnih tehnologija u obrazovanju.

Suradnja na projektu

CARNET na projektu surađuje s partnerskom organizacijom i stručnjacima Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) koji donose preporuke i smjernice na temelju prakse ostalih zemalja koje su realizirale usporedivo ulaganja u visokom obrazovanju. OECD i stručne službe CARNET-a će u okviru analize stanja i potreba utvrditi vrstu i opseg investicija u javne ustanove visokog obrazovanja na cijelom području RH.

Ključne riječi: projekt e-Sveučilišta, digitalne kompetencije, obrazovanje, digitalna tehnologija

¹ Europski okvir za razvoj digitalnih kompetencija obrazovatelja dostupan je na adresi https://www.e-skole.hr/wp-content/uploads/2020/04/CARNET_digitalne_kompetencije_2020.pdf

Abstract

Introduction

Project e-University, which is coordinated by the Croatian Academic and Research Network - CARNET, is implemented with the goal of digital transformation of higher education in the Republic of Croatia. The general goal of the Project e-University is to improve the quality and availability of the higher education system, by strengthening the flexibility and innovation of public higher education institutions through supporting investments in digital teaching infrastructure (CARNET, 2022).

Objectives and concept of the project

The specific goals of the project are investment in network and computer infrastructure, computer equipment and related services, cyber security activities, improvement of the existing IT system and record procedures, educational support, and educational programs to strengthen the competences of teaching staff for learning and teaching in a digital environment, support, and professional development.

The concept of the project is based on the concept of digital maturity of educational institutions and the systematic development of the management competencies of the institution's leadership, the competencies of the teaching staff for the expedient application of digital technologies, the strengthening of digital culture and the provision of infrastructure assumptions.

The digital maturity of higher education institutions will be developed through the following activities:

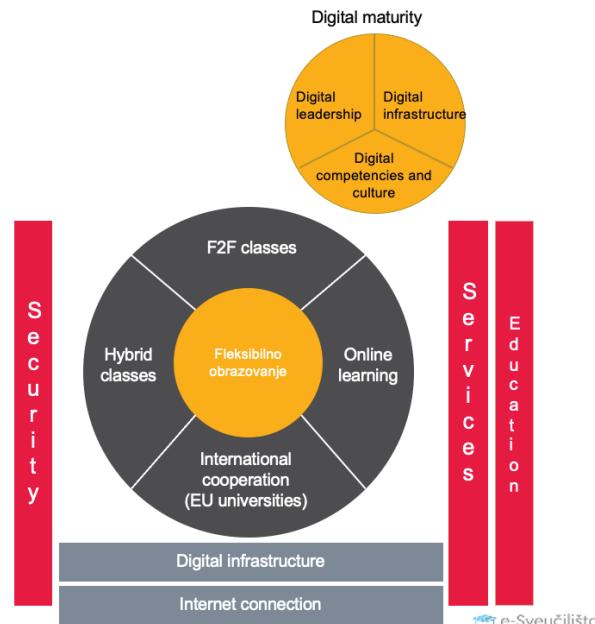
1. Improvement of network infrastructure

This activity will include the design and implementation of the passive and active part of the local computer network of the higher education institutions and the upgrade of the access network of locations as well as the backbone of the CARNET network for the purpose of connecting higher education institutions in the Republic of Croatia and providing advanced network services.

2. Equipping higher education institutions and providing services

Institutions will be equipped with hybrid and multimedia lecture halls, projection screens, interactive screens, audio systems, audio-visual

usual and conference equipment that can support the use of digital resources during lectures, and equipment that can be used to record live lectures and hybrid classes. In addition to support for the improvement of teaching processes, the project will also develop record systems to support business processes.

Picture 1. The concept of the project e-Universities

3. Improvement of cyber security

This activity includes the development of a methodology for a more secure organization of the institution's local networks, access to the institution's information system, management of services and infrastructure, and the establishment of security monitoring of the institution's local network.

4. Education and support

The activity of education and support will include the development of the educational curriculum and the implementation of the education of

employees of higher education institutions. The main goal of educational activities is to strengthen digital competences based on the European framework for the development of digital competences of educators² and other reference frameworks.

The program will be modular and flexible for participants who will be able to choose contents important for their own progress. It should be noted that the program will cover contents important for lifelong education of librarians. The program will cover topics such as the development of digital content, publication and archiving of content, the use of digital content repositories and the application of open licensing using Creative Commons licenses and other topics related to the application of digital technologies in education.

Cooperation on the project

In this project, CARNET is collaborating with a partner organization and experts from the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), who are providing recommendations and guidelines based on the practice of other countries that have made comparable investments in higher education. As part of the analysis of the situation and needs, OECD and CARNET expert services will determine the type and scope of investments in public institutions of higher education for the entire territory of the Republic of Croatia.

Key words: Project e-University, digital competences, education, digital technology

Biografija autora

Jasminka Maravić je voditeljica projekata u CARNET-ovom Odjelu za podršku obrazovanju. Tijekom 19 godina rada u CARNET-u bila je uključena u razne nacionalne i EU projekte vezane uz integraciju digitalne tehnologije u obrazovanju. Iskusna je online tutorica na CARNET E-learning Tutoring programu. Njezina iskustva vezana su uz organizacijske vještinama, digitalne kompetencije i ekspertizi u online i f2f nastavi. Diplomirala je sociologiju i pedagogiju na Sveučilištu u Zagrebu i trenutno pohađa doktorski studij u polju informacijskih znanosti na Sveučilištu u

² European framework for the development of digital competences of educators is available at https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en.

Zadru. Njezini stručni i znanstveni interesi vezani su uz strategije otvaranja obrazovanja kroz nove tehnologije.

Literatura

- CARNET. e-Sveučilišta. URL: <https://www.carnet.hr/projekt/e-sveucilista/> (2022-10-12)
- e-Škole. Europski okvir za razvoj digitalnih kompetencija obrazovatelja. URL: https://www.e-skole.hr/wp-content/uploads/2020/04/CARNET_digitalne_kompetencije_2020.pdf (2022-10-12)

Platforme knjižničnih usluga u svjetlu digitalne transformacije knjižnica

Library Services Platforms in the Light of Digital Transformation of Libraries

dr. sc. Dijana Machala

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb

dmachala@nsk.hr

Sažetak

Izlaganje ima za cilj prikazati značajke platformi knjižničnih usluga, pružiti pregled njihova razvoja te istaknuti najvažnije razlike u tehnologiji integriranih knjižničnih sustava i njihovih slijednika naredne generacije. Posebna pozornost usmjerit će se na funkcionalnosti platformi knjižničnih usluga u odnosu na procese digitalne transformacije u području visokoškolskih knjižnica.

Ključne riječi: Platforme knjižničnih usluga, digitalna transformacija, visokoškolske knjižnica

Abstract

The aim of the presentation is to show the features of library services platforms, to provide an overview of their development and to highlight the most important differences in the technology of integrated library systems and their successors of the next generation ones. Special attention will be focused on the functionality of the library services platform in relation to the processes of digital transformation in the field of academic libraries.

Keywords: Library services platforms, digital transformation, academic libraries

Biografija autora

Dr. sc. Dijana Machala, znanstvena suradnica, knjižničarska savjetnica, pomoćnica glavne ravnateljice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za djelatnost središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirala je francuski jezik i književnost te informatologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i doktorirala 2014. godine u području informacijskih i komunikacijskih znanosti. Bila je suradnica za dva znanstvena projekta Hrvatske zaklade za znanost te voditelja i suradnica na više stručnih i razvojnih projekata. Autorica je knjige „Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije“ te oko 40 znanstvenih i stručnih radova.

Suvremeno susreće pristupačno: sustav RapidILL u međuknjižničnoj posudbi NSK

Contemporary Meets Accessible: the RapidILL System at NSK Interlibrary Loan

Igor Baj¹, Jelena Šančić², Maja Veić Božulić³

^{1, 2, 3} Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb

¹ ibaj@nsk.hr, ² jsancic@nsk.hr, ³ mveicbozulic@nsk.hr

Sažetak

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dodatno je unaprijedila poslovanje međuknjižnične posudbe uvođenjem RapidILL sustava koji je razvijen u skladu s potrebama knjižničarske zajednice uslijed promjena korisničkih potreba i navika nastalih u doba krize te sve veće potrebe za brzom i efikasnom realizacijom upućenih i pristiglih zahtjeva za knjižničnom građom u elektroničkom obliku. U okviru ove usluge članke iz časopisa i poglavlja knjiga putem RapidILL sustava knjižnice jedna drugoj dostavljaju ili preuzimaju isključivo u elektroničkom obliku, a sustav odlikuju brzina i učinkovitost, budući da je prosječno vrijeme obrade zahtjeva od zaprimanja do realizacije najčešće isti ili naredni radni dan. Putem ovog sustava dosad je globalno riješeno 1,5 milijuna zahtjeva za poglavlja knjiga i članaka iz časopisa, a stopa izvršenja zahtjeva iznosi visokih 95%.

RapidILL sustav primarno omogućuje dvije usluge. Prva je naručivanje članaka iz časopisa i poglavlja knjiga iz fonda drugih knjižnica korisnika RapidILL sustava. Po realizaciji, u kratkom roku, kroz sučelje RapidILL sustava NSK preuzima zatražene materijale u elektroničkom obliku, odnosno PDF formatu. Drugi proces odnosi se na elektroničko dostavljanje članaka iz časopisa i poglavlja knjiga iz fonda Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu knjižnicama korisnicama RapidILL sustava. Implementacija tog procesa je u tijeku, a pored izvoza datoteke sa zapisima u marcxml formatu ona obuhvaća testiranje, podešavanje i konfiguraciju za OAI (eng. *Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting – OAI-PMH*), čime bi se RapidILL sustavu omogućilo automatizirano pobiranje podataka o posjedovanju ciljanog fonda NSK. Pristup RapidILL-u je jednostavan, bez potrebe za instalacijom klijenta jer mu se

pristupa putem mrežne stranice, a nakon prijave u sučelju je pored statistike dostupna i administracija korisničkog računa te ustupljenih kataložnih podataka. Budući da sustav djeluje prema načelu reciprociteta, po završetku implementacije i potpunog uspostavljanja usluge, kao članica RapidILL sustava NSK podjednako će dobivati zahtjeve iz sustava kao i slati zahtjeve za člancima i poglavljima knjiga u sustav.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica ovom uslugom još je više približila dostupnost velikog dijela svojeg fonda brojnim korisnicima knjižnice iz cijelog svijeta, članicama RapidILL sustava. Istovremeno, svojim je članovima te svim hrvatskim knjižnicama s kojima surađuje u okviru međuknjižnične posudbe, u elektroničkom obliku osigurala brz i jedno-stavan pristup knjižničnoj građi koju inače u svojem fondu ne posjeduje.

Ključne riječi: međuknjižnična posudba, RapidILL, automatizacija knjižničnog poslovanja

Abstract

The National and University Library in Zagreb has elevated its interlibrary loan operations by introducing RapidILL system, which was developed in line with needs of library community due to changes of user needs and practices during crisis and the arising need for a fast and efficient fulfillment of borrowing and lending requests for materials in electronic format. Through the RapidILL system libraries are able to borrow and lend journal articles and book chapter exclusively as electronic resources. The most prominent features of the system are speed and efficiency seeing as normally requests are fulfilled either on the same or on the next working day. So far more than 1.5 million requests for articles and book chapters have been completed through RapidILL and the fulfillment rate is as high as 95%.

RapidILL provides two services. The first one entails borrowing articles from journals and book chapters from other RapidILL user libraries. Upon realization, delivery of materials to the National and University Library follows shortly after through the RapidILL interface in electronic format, i.e. PDF format. The second process refers to lending, i.e. delivery of articles and book chapters in electronic format from the library holdings of the National and University Library in Zagreb to other RapidILL users. Implementation of the second process is ongoing, and aside from the export of data files containing records in marcxml format, it consists

of testing, adjustments and configuration for OAI (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting – OAI-PMH), which will enable RapidILL to harvest holding data of the target National and University Library collection automatically. Accessing RapidILL is simple, without any need for client installation since access is made via web page, and after login, apart from the statistics, administration of user account and delivered bibliographic data is available on the interface. Seeing as the system is based on reciprocity, after implementation is finalized and the service is made available to users in full, the National and University Library, as a member of the RapidILL, will receive an equal amount of borrowing and lending requests.

By providing this service the National and University Library has made a large amount of its collection available worldwide to numerous library users, members of the RapidILL system. At the same time, it has enabled its members and all Croatian libraries collaborating within the interlibrary loan framework fast and easy access to library materials that are not part of its collection.

Keywords: interlibrary loan, RapidILL, automation of library operations

Biografije autora

Igor Baj diplomirao je 2017. godine na Sveučilištu Sjever u Varaždinu diplomski sveučilišni studij Odnosi s javnostima te stekao akademsko zvanje magistra odnosa s javnostima. U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu zaposlen je od 1996. godine, a trenutačno radi kao viši stručni savjetnik, sistemski knjižničar u Odsjeku Razvoj IT usluga na IT Odjelu.

Jelena Šančić diplomirala je 2007. bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 2010. radi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kao diplomirani knjižničar u Informacijskom centru, Služba za međuknjižničnu posudbu.

Maja Veić Božulić diplomirala je engleski jezik i književnost i informatologiju - smjer bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2007. godine. Od 2022. godine zaposlena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu na radnom mjestu diplomiranog knjižničara za knjižnično-informacijski sustav.

Iz kune u euro: od analitičkog pristupa podacima do sistemskih prilagodbi u integriranom knjižničnom sustavu

From Kuna to Euro: from Analytical Data Approach to Integrated Library System Adaptations

Igor Baj¹, Maja Veić Božulić²

^{1,2} Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb

¹ ibaj@nsk.hr, ² mveicbozulic@nsk.hr

Sažetak

Nacionalna knjižnica u Zagrebu kao i članice integriranog knjižničnog sustava u okviru svojeg redovitog knjižničnog poslovanja u knjižničnom sustavu Aleph evidentiraju i pojedine segmente finansijskog poslovanja. To se prvenstveno odnosi na naplatu usluga kroz modul Cirkulacija u korisničkim službama, ali i na funkcionalnosti unutar modula Nabava koje obuhvaćaju dobavljače, godišnje budžete i narudžbe.

Provedene su analize nenaplaćenih novčanih transakcija pomoću SQL upita i servisnih izvješća kojima su se dohvaćali iznosi dva osnovna tipa novčanog dugovanja. Prvi je onaj u kojem se aktivno novčano dugovanje automatski povezuje s pripadajućim kunskim iznosom u skladu s važećim cjenikom usluga ustanove, a koji se u predviđenoj sistemskoj datoteci za svaku knjižnicu u integriranom knjižničnom sustavu koja naplaćuje jednu ili više usluga postavlja zasebno. Tu na primjer spada zakasnina za prekoračenje roka posudbe gdje sustav temeljem sistemski postavljene cijene zakasnine automatski izračunava i korisniku povećava iznos duga po knjizi i danu. Drugi tip novčanog dugovanja odnosi se na fiksne ne-podmirene korisničke novčane transakcije u bazi, kao što su one nastale uslijed gubitka knjige i procjene njezine tržišne vrijednosti u trenutku prijave gubitka ili fiksni dug kojeg korisnik nije podmirio nakon vraćanja knjige s prekoračenjem roka posudbe. U testnom okruženju utvrđeno je kako navedena dva tipa transakcija iziskuju drugačiji pristup prilikom provođenja konverzije u euro. Istovremeno, analizom budžeta, podataka o dobavljačima i aktivnim narudžbama utvrđene su sistemske aktivnosti

koje bi bilo nužno provesti do kraja kalendarske godine, kako u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, tako i u knjižnicama članicama integriranog knjižničnog sustava koje aktivno koriste modul Nabava.

Simulacijom zamjene valute iz kune u euro, u testnom okruženju integriranog knjižničnog sustava utvrđene su slabe točke procesa konverzije uslijed čega su testirana i donesena rješenja za nesmetani prelazak na euro koji će se u integriranom knjižničnom sustavu izvršiti 1. siječnja 2023. godine izvan radnog vremena svih knjižnica u sustavu.

Ključne riječi: naplata knjižničnih usluga, automatizacija knjižničnog poslovanja, euro u integriranom knjižničnom sustavu

Abstract

The National and University Library in Zagreb and members of the integrated library system are registering specific financial transactions in their day-to-day library operations in the Aleph library system. This primarily refers to charging of services through the Circulation Module by the User Services, as well as functionalities within Acquisitions Module that include suppliers, annual budgets and orders.

Analysis of uncollected monetary transactions via SQL queries and service reports were performed by means of which amounts of two main types of debt were retrieved. In the first type, active debt is automatically linked to the related kuna amount in line with the current service price list of the institution, which is set separately in the system file provided for each library in the integrated library system that charges one or more services. Late fees are one example where the system, based on the systematically set late fee amounts, automatically calculates and increases user debt per book and day. The second type of debt refers to fixed uncollected user monetary transactions in the data base, such as those made when a book is lost including an estimate of its market value at the time of reporting of the book loss. Another example is a fixed debt that a user did not pay after returning an overdue book. A simulation in a test environment showed that the two types of transactions require a different approach in kuna to euro conversion implementation. Whereas an analysis of the budget, supplier data and active orders revealed what system activities and changes need to be implemented by the end of the year in the National and University Library in Zagreb as well as the members of the integrated library systems that actively use Acquisition Module.

By simulating kuna to euro conversion, weak spots of the conversion process had been found in the test environment of the integrated library system on account of which solutions were tested and reached to allow a smooth transition to euro which is scheduled to take place in the integrated library system on 1 January 2023 outside of working hours of all libraries within the system.

Keywords: charging library services, automation of library operations, euro in integrated library system

Biografije autora

Igor Baj diplomirao je 2017. godine na Sveučilištu Sjever u Varaždinu diplomski sveučilišni studij Odnosi s javnostima te stekao akademsko zvanje magistra odnosa s javnostima. U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu zaposlen je od 1996. godine, a trenutačno radi kao viši stručni savjetnik, sistemski knjižničar u Odsjeku Razvoj IT usluga na IT Odjelu.

Maja Veić Božulić diplomirala je engleski jezik i književnost i informatologiju - smjer bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2007. godine. Od 2022. godine zaposlena je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu na radnom mjestu diplomiranog knjižničara za knjižnično-informacijski sustav.

Literatura

- Aleph Version 17 and up, 2007. PowerPoint prezentacija
- DeLooper, John; Gonsalves, Devika. Determining shelving accuracy via sampling in a community college library. // Journal of Access Services 17 (2020.) URL: <https://doi.org/10.1080/15367967.2019.1687308> (9.12.2012.)
- Ex Libris knowlegde center, Product documentation. URL: <https://knowledge.exlibrisgroup.com/Aleph> (9.12.2012.)
- Harveland, Jennifer. Library Inventory Methods: Using Flexibility and Creativity to Achieve a Common Goal Within a Federated Library System. // Collaborative Librarianship: Vol. 9 : Iss. 3, Article 4. (2017.) URL: <https://digitalcommons.du.edu/collaborativelibrarianship/vol9/iss3/4> (9.12.2012.)
- Kortick, Yoel. How to use Inventory Management. Ex Libris Services in circulation. Aleph 500, Version 18. Ex Libris, 2006.
- USMAI Library consortium, Aleph Inventory Procedures, URL: <https://usmai.org/portal/pages/viewpage.action?pageId=7241857> (9.12.2012.)

Predmetni sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u razmjeni podataka u knjižničnom okružju

National and University Library in Zagreb Subject Headings System in Library Data Exchange

Suzana Dimovski¹, Anita Katulić², Marina Zorić³

^{1, 2, 3} Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb

¹ sdimovski@nsk.hr, ² akatulic@nsk.hr, ³ mzoric@nsk.hr

Sažetak

U izlaganju se govori o predmetnom sustavu NSK u Zagrebu, te mogućnosti korištenja predmetnih odrednica NSK u knjižnicama svih vrsta neovisno o knjižničnom programu koji koriste. Istaknut će se karakteristike predmetnog sustava NSK i prednosti korištenja zajedničkog predmetnog sustava na nacionalnoj razini te potreba za većom suradnjom u izgradnji i održavanju nacionalnog skupnog kataloga. Navest će se podaci o korištenju predmetnog sustava NSK i namjera korištenja u sljedećem razdoblju u hrvatskim knjižnicama u sustavu znanosti i obrazovanja. Normativna baza predmetnih odrednica kao jedinstvena baza standardiziranih zapisa omogućava jednoznačnu primjenu u bibliografskim zapisima i doprinosi kvalitetnijoj bibliografskoj kontroli i razmjenni podataka u knjižničnom okruženju. Budući da se radi o dvojezičnom hrvatsko-engleskom kontroliranom rječniku predmetnih odrednica, doprinosi se vidljivosti sustava na međunarodnoj razini. Ključnu ulogu u izgradnji nadziranog rječnika ima redovito održavanje normativne baze predmetnog sustava preko ustanovljenih mehanizmima koje omogućava kvalitetno preuzimanje predmetnih odrednica iz predmetnog sustava NSK bilo preuzimanjem iz online kataloga ili izravno preko normativne baze za knjižnice koje rade u integriranom knjižničnom sustavu Aleph. Istaknut će se i aktivnosti objavljivanja sadržaja na portalu *Predmetni sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* koji se pokazao kao dobar komunikacijski kanal za korisničku podršku knjižnicama u sustavu.

Razvojem novih generacija knjižničnih sustava olakšava se interoperabilnost, širenje i razmjena informacija te primjena suvremenih standarda.

Ključne riječi: predmetni sustav NSK, predmetne odrednice, portal NSK, razmjena podataka

Abstract

The presentation is about the National and university library in Zagreb (NSK) Subject headings system and the possibility of using NSK subject headings in all types of libraries regardless of the library software they use. The characteristics of the NSK Subject headings system and the advantages of using a cooperative subject system at the national level will be pointed out, as well as the need for greater cooperation in the development and maintenance of the union catalog. Information on the usage statistics of the NSK Subject headings system and plans for future usage in Croatian libraries in the field of science and education will be provided. Controlled subject vocabulary in the subject authority database enables the unambiguous application of subject terms in bibliographic records and enables bibliographic control and data exchange in the library environment. Since it is a bilingual Croatian-English controlled subject vocabulary, it contributes to the visibility of the system at the international level. Regular maintenance of the subject authority database has a key role in the development of the controlled subject vocabulary. Quality export of subject authority files from the NSK Subject system is enabled, either by import from the online catalog or directly through the authority database for libraries working in the integrated library system Aleph. The content publishing activities on the portal of the *Subject Headings System of the National and University Library in Zagreb*, which has proven to be a good communication channel for user support of libraries in the system, will also be highlighted. The development of new generations of library systems facilitates interoperability, dissemination, exchange of information and the application of modern standards.

Keywords: National and University Library in Zagreb Subject Headings System, subject headings, NSK portal, data exchange

Biografije autorica

Anita Katulić je viša knjižničarka i doktorandica na Poslijediplomskom doktorskom studiju informacijskih i komunikacijskih znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Rođena je 1981. godine u Sisku. Studirala je informatologiju, smjer bibliotekarstvo i bohemistiku te diplomirala 2005. godine. Radila je u IV. Gimnaziji u Zagrebu u školskoj knjižnici, a zatim u knjižnici Instituta za povijest umjetnosti do 2017. godine kada se je zaposlila u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, u procesu Normativni nadzor i sadržajna obrada Odjela obrade gdje je na mjestu redaktora predmetnog sustava za društvene i humanističke znanosti. Vodi nekoliko radionica u Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara („Načela i praksa zaštite osobnih podataka u knjižnicama“ i „Načela izgradnje predmetnog sustava“).

Suzana Dimovski diplomirani je biolog te viša knjižničarka. Od 1996. godine radi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, na Odsjeku sadržajne obrade. Sudjeluje u stručnom i edukativnom radu korisnika u sustavu Aleph. Od 2010. bavi se poslovima pripreme i provedbe revizije predmetnog sustava NSK prema modelu LCSH, a koja obuhvaćaju rad na formatu MARC 21 za predmetne pregledne zapise. Od 2013. je ključni knjižničar za modul Katalogizacija. Od 2014. radi kao redaktorka predmetnih odrednica za prirodne i primjenjene znanosti. Članica je Povjerenstva za knjižnični sustav NSK.

Marina Zorić diplomirala je 2001. godine biologiju, profesorski smjer, na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Godine 2004. diplomirala je bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radila je u uredništvu časopisa „Ekološki glasnik“ 2003. godine. Od 2004. godine radi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu na Odsjeku sadržajne obrade.

Literatura

- Berners-Lee, T. (2009). Linked data. Dostupno na: <http://www.w3.org/DesignIssues/LinkedData.html>
- Dimovski, S.; K. Tuškan. Uloga normativne baze predmetnih odrednica u kontroli i razmjeni podataka u bibliografskom okruženju. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018). doi:10.30754/vbh.61.1.624

Dimovski, Suzana i K. Tuškan. Uloga normativne baze predmetnih odrednica u kontroli i razmjeni podataka u bibliografskom okruženju / Suzana Dimovski, Katarina Tuškan. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. ISSN 0507-1925. 61 (2018), 1 ; str. 509-529.

Dimovski, Suzana i M. Zorić. Autorizirani predmetni podaci kao otvoreni podaci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. // Sistemsko knjižničarstvo 2019.: Knjiga sačetaka. Distribuirani knjižnični informacijski sustavi i integrirane usluge, / urednica Dijana Machala. Zagreb: NSK, 2019. Str. 41-43.

Farago; F; B. Bosančić; B. Badurina. Povezani podaci i knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 4 (2013). Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-biblioteka-hrvatske/index.php/vbh/article/view/138/133>.

Pravilnik i priručnik za predmetne odrednice, NSK 2019. Dostupno na: <http://ps.nsk.hr/> (2022-12-09)

ps.nsk.hr – Predmeti sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. URL: <http://ps.nsk.hr>. (2022-12-09)

Pravilnik KAM u normativnoj bazi NSK na primjeru entiteta osobe i obitelji

The Regulations KAM in NUL Authority File on Example of Entity of Person and Family

Ana Knežević Cerovski¹, Petra Pancirov²

^{1,2} Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb

¹ acerovski@nsk.hr, ² ppancirov@nsk.hr

Sažetak

Normativne baze zadužene su za stvaranje i održavanje nadziranih pristupnica za osobe, obitelji, korporativna tijela i sastanke. Sadrže pouzdane, razumljive i točne autorizirane podatke koji su potrebni za jedinstvenu identifikaciju entiteta. Autorizirani podaci kakve poznajemo nisu integrirani u otvoreni web i potrebno ih je strukturirati u obliku metapodataka kako bi bili dostupni u kontekstu povezanih podataka. Normativna baza NSK dio je Virtualne međunarodne normativne baze - VIAF od 2013. godine. Na taj način Normativna baza NSK može uvoziti potrebne autorizirane podatke počevši s identifikatorima VIAF i ISNI, ali i ostale podatke koji su strukturirani pomoću kontroliranih rječnika i tezaurusa. Novim Pravilnikom za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima (KAM) standardiziraju se podaci i njihov sadržaj čime se stvaraju uvjeti za razmjenu, dijeljenje, povezivanje i ponovnu uporabu autoriziranih podataka. Ovim izlaganjem prikazat će se testiranje Pravilnika KAM u normativnoj bazi NSK na primjeru entiteta osobe i obitelji.

Ključne riječi: KAM (pravilnik za katalogizaciju), normativni nadzor, entitet osoba i obitelj, kontrolirani rječnici, VIAF

Abstract

Authority files are responsible for creating and maintaining authorized access points for persons, families, corporate bodies and meetings. They contain reliable, understandable and accurate authorized information

that is necessary for the unique identification of entities. Authorized data, as we know it, are not integrated into the open web and need to be structured in the form of metadata to be available in the context of linked data. The NUL authority file has been part of the Virtual International Authority File - VIAF since 2013. The NUL authority file can import the necessary authorized data starting with the VIAF and ISNI identifiers, as well as other data that are structured using controlled vocabularies and thesaurus. The Regulations for the description of and access to materials in libraries, archives and museums (KAM) standardizes data and its content, creating conditions for the exchange, sharing, linking and re-use of authorized data. This presentation will present the testing of the Regulations KAM in the NUL authority file on the example of entities of persons and families.

Keywords: KAM (cataloguing code), authority control, entity of person and family, controlled vocabularies, VIAF

Biografije autora

Ana Knežević Cerovski viša je knjižničarka, redaktorica normativne baze NSK u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Diplomirala je knjižničarstvo i hrvatski jezik i književnost na Filozofskome fakultetu u Osijeku (2009). Koordinatorica je za sudjelovanje NSK u VIAF-u i članica Povjerenstva za knjižnični informacijski sustav NSK. Bila je članica Radne grupe za normativni nadzor NSK u sklopu projekta *Izrada, objavljanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju*. Pridružena je članica Komisije za katalogizaciju Hrvatskoga knjižničarskog društva. Sudjelovala je na nekoliko domaćih skupova, objavila nekoliko stručnih radova i priloga u časopisima te poglavlje u knjizi.

Petra Pancirov diplomirana je knjižničarka, ključna knjižničarka za normativnu bazu NSK u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Diplomirala je hrvatski jezik i književnost na Filozofskome fakultetu u Rijeci, a knjižničarstvo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Članica je Povjerenstva za knjižnični informacijski sustav NSK. Bila je članica Radne grupe za normativni nadzor NSK u sklopu projekta *Izrada, objavljanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju*. Pridružena je članica Komisije za katalogizaciju Hrvatskoga knjižničarskog društva. Sudjelovala je na nekoliko skupova.

Literatura

- Ekinović Micak, Elia. Odabir usvojenih oblika imena osoba : međunarodna kataložna načela, knjižnični referentni model i izvori podataka. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018), 413-433. doi: <https://doi.org/10.30754/vbh.61.1.607> (2022-12-09)
- Getliher, Danijela; Knežević Cerovski, Ana. Izazovi otvorenog pristupa : važnost identifikatora u web okruženju = The challenges of open access: the importance of identifiers in web environment. // Otvorenost u znanosti i visokom obrazovanju / uredila Ivana Hebrang Grgić. Zagreb : Školska knjiga, 2018. Str. 198-219.
- IFLA-in knjižnični referentni model: konceptualni model za bibliografske informacije: definicija konceptualnog referentnog modela kao okvira za analizu neadministrativnih metapodataka koji se odnose na knjižnične izvore / IFLA-ina Skupina za pregled FRBR-a, urednička skupina za objedinjavanje Pat Riva, Patrick Le Bœuf i Maja Žumer ; [prijevod s engleskog Mirna Willer, Ana Barbarić]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2020.
- Pravilnik za opis i pristup gradi u knjižnicama, arhivima i muzejima. Zagreb : Hrvatski državni arhiv: Muzejski dokumentacijski centar : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2021. URL: <https://pravilnik.kam.hr/> (2022-12-09)
- Vukadin, Ana; Mirna Willer. Pravilnik za opis i pristup gradi u knjižnicama, arhivima i muzejima: novi hrvatski kataložni pravilnik. // Knjižnica 63, 3(2019), 13-41. Dostupno na: <https://knjiznica.zbds-zveza.si/knjiznica/article/view/7983/7472> (2022-12-09)
- Willer, Mirna. Library and archival name authority data: the possibilities for functional interoperability. // Records, archives and memory: selected papers from the Conference and School on Records, Archives and Memory Studies, University of Zadar, Croatia, May 2013 / edited by Mirna Willer, Anne J. Gilliland and Marijana Tomić. Zadar: University of Zadar, 2015. Str. 309-342.

Gdje nas vode veliki podaci u knjižnicama?

Big Data in Libraries – Where to Go?

Dorja Mučnjak¹, mr. sc. Ivo Tokić²

^{1,2} Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu,
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb

¹dmucnjak@nsk.hr, ²itokic@nsk.hr

Sažetak

U svakoj velikoj knjižnici nastaje golemi broj podataka povezanih s korisnicima i građom. Do tih se podataka dolazi na više točaka – od upisa korisnika do automatskog evidentiranja njihovog korištenja različitih knjižničnih usluga, ali i bilježenjem korisničkih navika pretraživanja i korištenja virtualnih zbirki, pohranjivanjem istraživačkih podataka i sl. Neki autori (Kocijan, 2014., Wang et al. 2016) knjižnične podatke (iz integriranih knjižničnih sustava) smatraju standardnim podacima, no prožimanjem tih podataka s podacima prikupljenim u različitim knjižničnim bazama podataka (repozitoriji, virtualne izložbe pretraživih digitalnih i digitaliziranih dokumenata, arhivi istraživačkih podataka...) te umrežavanjem više institucija ti podaci se mogu smatrati velikim podacima.

Knjižnični veliki podaci se mogu razvrstati u dvije grupe: bibliografske i procesne/transakcijske podatke (Liu i Shen, 2018). Bibliografski podaci su podaci i informacije iz knjižničnih dokumenata, dok procesni podaci nastaju tijekom procesa upravljanja knjižnicom i korištenja njegovih usluga ili su stvoreni od strane korisnika knjižnice.

Prema tome, neizbjegjan je utjecaj velikih podataka na tradicionalne centre informacijskih usluga – knjižnice. Da bi knjižnice ostale aktualne da bi pružale kvalitetne informacijske usluge, odnosno bile u stanju zadovoljiti sve složenije informacijske potrebe svojih korisnika one će trebati prikupljati i obrađivati ogromne količine podataka i pružati nove alate za otkrivanje znanja (Wang, 2016: 664).

Koncept velikih podataka obuhvaća i metode, odnosno tehnike kojima se prikupljaju, pohranjuju, distribuiraju, upravljaju i analiziraju veliki skupovi podataka, skupovi za čije upravljanje tradicionalne metode

upravljanja podataka nisu prikladne (Wang i sur. 2016: 2), a sve u svrhu donošenja odluka.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu podaci se prikupljaju na različitim platformama i aplikacijama kao što su Aleph, Konto, ali i u nizu lokalnih aplikacija koji prate npr. ulazak i kretanje korisnika. Osim toga, prikupljaju se podaci i iz različitih digitalnih zbirki poput zbirki e-baza i e-časopisa, virtualnih izložbi, Hrvatskog arhiva weba, digitaliziranih zbirki i sl.

Wang, Chen, Xu i Chen (2016, 4-6) navode sljedeće mogućnosti velikih podataka u knjižnicama:

- pristup iz perspektive podataka za donošenje odluka,
- novi format podataka,
- standardizacija podataka i modeliranje podataka,
- vizualizacija knjižničnih podataka,
- studije ponašanja korisnika.

U ovom će se radu, prema navedenim mogućnostima, analizirati postojeći izvori podataka NSK te dati prijedlozi za nove personalizirane usluge.

Ključne riječi: veliki podaci, usluge, korisnici, donošenje odluka

Abstract

In every large library, a huge amount of data related to users and materials is created. These data are obtained at several points - from user registration to automatic recording of their use of various library services, but also by recording user habits of searching and using virtual collections, storing research data, etc. Some authors (Kocijan, 2014) classify library data (from integrated library systems) as standard data, but by interweaving this data with data collected in various library databases (repositories, virtual exhibitions of searchable digital and digitized documents, research data archives...) and by merging data of several institutions, this data can be classified as big data.

Library big data can be classified into two groups: catalog and process/transactional data (Liu and Shen, 2018). Catalogue data mean the inherent data and information of library files, while process data are often

generated through the process of library management and service or created by library users.

Therefore, the influence of big data on the traditional centers of information services - libraries - is inevitable. Under the background of big data era, the comprehensive linked information service, consistent dynamic information service, self-adaptive personalized information service system and knowledge information service for auxiliary decision-making are the dominating directions for the information service development in the future. In order to provide qualified information service and meet the need of users, university libraries should collect and analyze more native data and provide more tools for knowledge discovery. (Wang, 2016: 664).

Big data describes innovative techniques and technologies to capture, store, distribute, manage and analyze datasets that traditional data management methods are unable to handle (Wang et al. 2016: 2), all for the purpose of decision-making.

In the National and University Library in Zagreb, data is collected on different platforms and applications such as Aleph, Konto, but also in a number of local applications that monitor, for example, the entry and movement of users. In addition, data is collected from various digital collections such as e-journal collections, virtual exhibitions, the Croatian Web Archive, digitized collections, etc.

Wang, Chen, Xu, and Chen (2016, pp. 4-6) listed the following possibilities of big data in libraries:

- Data driven for decision-making
- New data format
- Data standardization and data modeling
- Library data visualization
- User behavior studies

In this paper, according to the mentioned possibilities, the existing data sources of NSK will be analyzed and suggestions for new personalized services will be given.

Keywords: Big data, services, users, decision making

Biografija autora

Dorja Mučnjak, knjižničarska savjetnica, rukovoditeljica je Odjela Korisničke službe u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. U struci je dvadesetak godina, 15 godina radila je u Informacijskoj službi Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Uži stručni interesi su joj informacijska pismenost, stalno stručno usavršavanje knjižničara, razvoj usluga, društvene mreže u knjižnicama, promocija i odnosi s javnostima. Autorica je stručnih i znanstvenih članaka, recenzentica, u više je navrata obnašala dužnosti urednice. Vodi edukacije u sklopu CSSU-a. Aktivno sudjeluje u radu Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje te radne grupe za društvene medije Hrvatskoga knjižničarskog društva i urednica je e-biltena Zagrebačkog knjižničarskog društva *Bez uveza*. Dobitnica je nagrada Zaklade dr. Ljerka Markić-Čučuković i Eva Verona.

Mr. sc. Ivo Tokić, MBA, viši knjižničar. Po zanimanju diplomirani knjižničar, komparatist književnosti i fonetičar. Od 2001. magistar informacijskih znanosti, a 2007. diplomira na dvogodišnjem studiju Executive MBA na poslovnoj školi CBA. Radio je u INA d.d. gdje od 1989. do 2005. radi kao knjižničar i informacijski specijalist u INDOK-u, a zatim organizira rad službe za poslovna istraživanja (Business Intelligence) koju kao direktor vodi do 2011. kada preuzima poslove eksperta za upravljanje kvalitetom i certificiranog Lead auditora za kvalitetu. Trenutno je zaposlen u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kao koordinator Informacijskog centra u Korisničkoj službi. Kroz cijelo razdoblje objavljuje znanstvene i stručne radeove iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti te upravljanja kvalitetom, a održava i predavanja i edukacije iz navedenih područja (na konferencijama i skupovima iz područja knjižničarstva i kvalitete, u INA, d.d., STSI d.o.o., CSSU, itd.) Surađuje svojim prilozima u raznim stručnim časopisima i portalima (EGE, Kemija u industriji, Goriva i maziva, Energetika-net.hr, itd.). Predsjednik je Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva.

Literatura

- Kocijan, Kristina. Big Data: kako smo došli do Velikih podataka i kamo nas oni vode. // Komunikacijski obrasci i informacijska znanost / Uredili Radovan Vrana i Đilda Pečarić. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2014. str. 37-62
- Liu, S. i Shen, X. L. Library Management and Innovation in the Big Data Era. // Library Hi Tech 36, 3(2018), str. 374-377.

Wang, C., S. Xu, L. Chen i X. Chen, Exposing library data with big data technology: A review. // 2016 IEEE/ACIS 15th International Conference on Computer and Information Science (ICIS), 2016. Str. 1-6. DOI: 10.1109/ICIS.2016.7550937.

Wang, D. Information Service in the Big Data Era and Development Strategies for University Libraries // Proceedings of the 2nd Annual 42 International Conference on Social Science and Contemporary Humanity Development, Wuhan, China. Atlantis Press, 2016. Str. 664 – 668. DOI: <https://doi.org/10.2991/sschd-16.2016.128>

**Интегрирани књиžnični sustav Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
te knjižnica iz sustava znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske**